

Het pand Voorstraat 36-38

Lotgevallen van een gevel

Bij de recentelijk voltooide verbouwing van het complex Voorstraat 36-38, waar tot voor kort de meubelzaak van fa. H. de Klerk was gevestigd, is er aan het gevelfront het een en ander gewijzigd.

Frontaal gezien kwam de gevel door de doorlopende pui en de geprofileerde daklijst over als één grote façade met stijkenmerken uit de jaren twintig en dertig. Echter van terzijde bekeken, verraadden de verspringingen in het gevelvlak dat het hier ging om 3 samengevoegde gevels van oudere oorsprong.

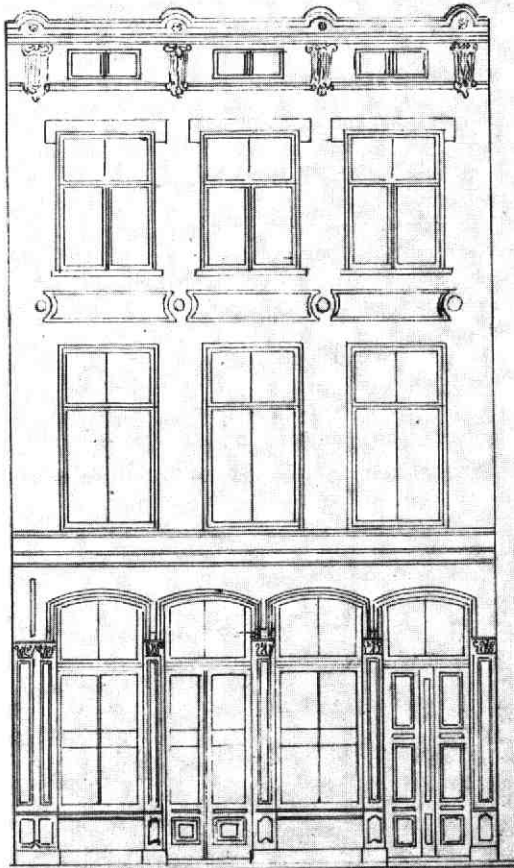
Omdat ik iets omtrent de lotgevallen van de gevel wilde weten, ben ik eens gaan kijken op het Gemeentearchief. Helaas waren van dit gedeelte van de Voorstraat geen foto's van omstreeks 1900 of eerder

voorhanden. Wel vond ik in het aldaar berustende archief van Bouw- en Woningtoezicht tekeningen die duidelijk inzicht verschaffen in verschillende verbouwingen vanaf het jaar 1863.

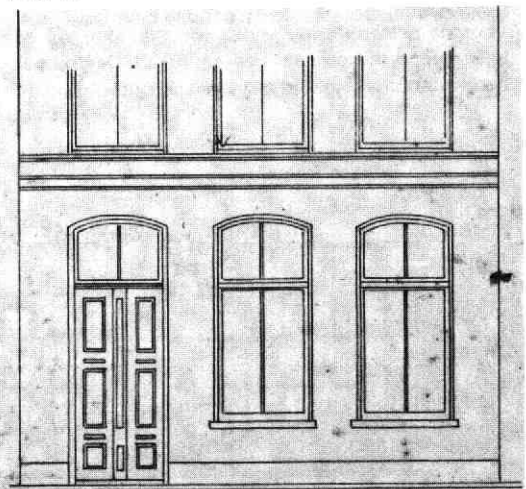
In dat jaar, waarin de eerst bekende verbouwing plaats vond, waren de huidige nrs. 36-38 al in één hand n.l. die van de heren F. en W. Bolk, tabaksfabrikanten en handelaren in koloniale waren en comestibles.

Omdat in die tijd de nummering nog niet per straat maar per wijk gebruikelijk was, vinden wij andere nummers voor onze panden. De noordzijde van de Voorstraat lag in wijk H en omdat nr 36 toen nog uit 2 apart genummerde panden bestond vinden wij daarvoor de nummers H 469 en H 470. Nr 38 droeg het nummer H 471. Zoals reeds was aangestipt had de vroegst bekende verbouwing in het jaar 1863 plaats. Het meest westelijke pand H 469 was vermoedelijk kort tevoren in bezit gekomen van de heren Bolk. Frederik Bolk, die op H 470 woonde wilde H 469 verbouwen tot een woonhuis voor hemzelf met winkel. De verbouwing stond blijkens de tekeningen gelijk met sloop en nieuwbouw. Het oude pand zal, zoals de meeste huizen aan de Voorstraat, bestaan hebben uit 2 verdiepingen en zolder. Het nieuwe pand kreeg er een etage bij, waarbij de begane grond bestemd werd tot winkel van de firma Bolk & Zonen.

Voorstraat H 469, het verbouwingsplan van 1870. (afb. 1).

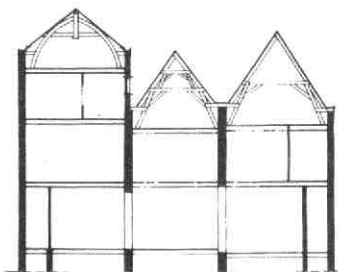

Van de Verbouwing

Na de Verbouwing

Uit het archief van de Gemeente Rotterdam

Voorstraat 36-38, bestaande situatie van de voorgevel en een doorsnede, 1929. (Afb. 2).

De voorgevel (afb. 1) is uitgevoerd in de typische eclectische stijl van die dagen. Boven de vensters van de eerste verdieping bevonden zich smalle geprofileerde velden die vermoedelijk in stuc waren uitgevoerd. Mogelijk was ook de gehele gevel gepleisterd. Fraai is de massale kroonlijst met de 3 zoldervensters ingewerkt tussen de consoles. Dit motief kennen wij van de Amsterdamse grachtenhuizen.

In 1870 onderging het pand H 469 wederom een verbouwing. Omdat de winkelruimte werd veranderd in een kantoor van de firma met een gang ernaast moest de pui worden gewijzigd. In plaats van de luchtige winkelpui kwam er een gemetselde pui met 2 ramen, waarbij de ingang tot het bovenhuis werd verplaatst naar de andere kant (afb. 1). Uitvoerder en vermoedelijk ook ontwerper van deze verbouwing was de timmerman H. A. Dawson, die toen woonde aan de Oudegracht bij de Weesbrug. Mogelijk was hij ook reeds betrokken bij de verbouwing van 1863.

In 1873 is er nog een plan geweest om het pand H 470 geheel te vernieuwen. Blijkens het dossier was de vergunning al verleend maar om onbekende redenen is deze verbouwing niet doorgegaan. Op een geveltkening gemaakt vlak voor de nog te bespreken grote verbouwing van 1929/30 heeft het huis (oostelijk gedeelte van nr. 36) een gevel die zeker van vóór 1850 zal dateren.

Voor de eerstvolgende verbouwing moeten wij een hele sprong maken naar het jaar 1923. De drie panden waren in dat jaar in bezit van een zekere C. Edel-

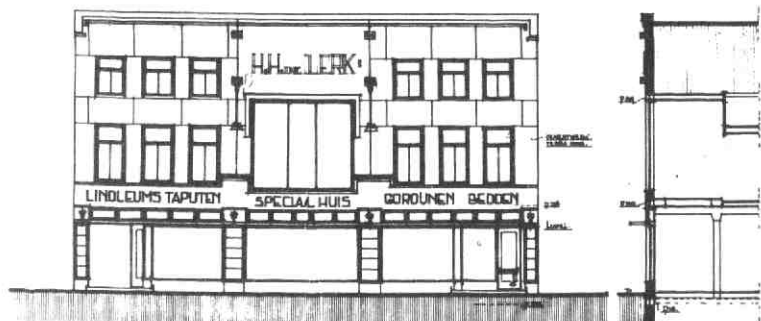
koort die op de begane grond een behangerij en stof- feerderij had. Met het oog op zijn zaak wilde hij een vèrgaande wijziging van de benedenpui van zijn drie panden. Blijkens een plattegrond van de toen aanwezige situatie bezaten alle drie panden gemetselde pui, waarbij de pui van het voormalige H 469, dus thans het westelijke van 36 zeker nog die van 1870 was. Edelkoorts eerst ingezonden ontwerp toonde een rigoureuze moderne winkelpui van ijzer en glas. Dit ontwerp werd echter teruggenomen ten gunste van een wat archaïserende gemetselde pui die meer aansloot bij de tot dan bestaande toestand. Een deel van de pui van 36 west n.l. de ingang, en mogelijk ook die van nr. 38 bleven daarbij intact. Aannemer en mogelijk ook ontwerper van deze verbouwing was H. J. van Veen.

De meest ingrijpende verbouwing - die het aanzicht van de panden tot voor kort zou bepalen - had plaats in de jaren 1930/32. In het jaar 1929 had de reeds genoemde C. Edelkoort zijn zaak overgedaan aan de Rotterdamse interieurinrichting H. H. de Klerk. Omdat deze firma het gehele complex als bedrijfspand wilde gebruiken werd er een verbouwingsplan ontworpen en wel allereerst voor de gevel, die niet meer beantwoordde aan de nieuwe eisen.

Het is niet verwonderlijk dat voor deze verbouwing een Rotterdamse architect werd aangetrokken, n.l. Henri J. C. van Ingen. Deze architect bouwde in Rotterdam vóór de oorlog een groot deel van de villawijk Rozenburg. 1)

Het afgekeurde verbouwingsplan voor de gevel van Voorstraat 36-38, 1929-1930. (Afb. 3).

Het uitgevoerde
verbouwingsplan van
Voorstraat 36-38, 1929-
1930. (Afb. 4).

Zoals gebruikelijk werden er ook tekeningen gemaakt van de bestaande situatie. Deze tekeningen tonen niet alleen de voorgevels maar ook een doorsnede, waardoor wij, voorzover wij op de betrouwbaarheid hiervan kunnen afgaan, enigszins een idee krijgen van de inwendige constructie. (afb. 2).

Duidelijk is te zien dat het middengedeelte, dus pand 36 oost, qua afmetingen en raamdispositie sterk afweek van de beide belendende gevels, die nagenoeg gelijke vensterafmetingen hadden. De pui met de segmentboogvensters is die van 1923. Uit de doorsnedetekening is wel op te maken dat de bekappingen van 36 oost en 38 van oude constructie waren; bij die van 38 zien wij twee jukspanten boven elkaar. Nu terug naar de verbouwing: de architect wilde de gevels, zonder deze geheel af te breken omvormen tot één brede facade.

Het eerst ingezonden ontwerp, dat door de schoonheidscommissie om onbekende redenen werd afgekeurd, toont een hoger opgaand middengedeelte met twee hoge vlaggestokken. De bovenafdekking van de gevel was gedacht in ceramiek. (afb. 3).

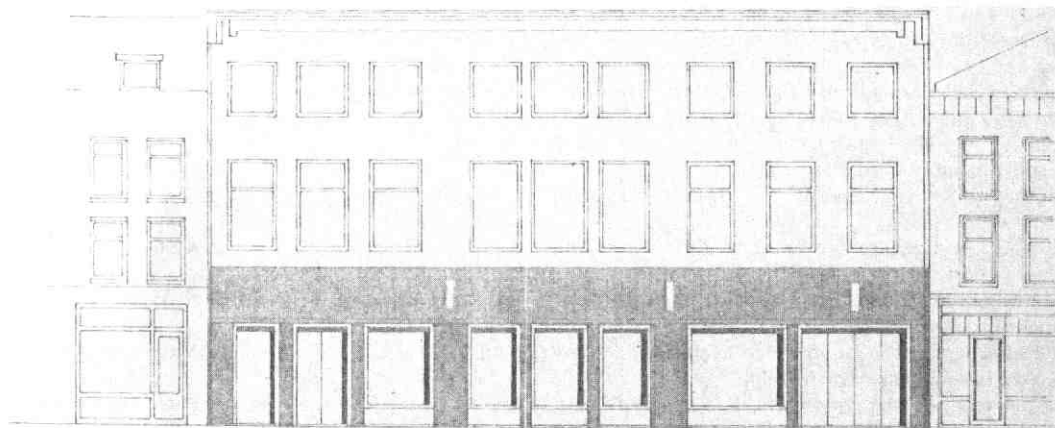
In de herziene versie is het hoger opgaand middengedeelte vervallen. Door de gelijke hoogte overheerst nu de horizontale lijn, waarbij de geprofileerde daklijst deze nog accentueert. De oude gevel is vooral in het midden sterk veranderd. In plaats van de oude raamverdeling zien wij nu één zeer groot venster met een blind muurvlak erboven, bestemd voor de reclame. De

vlaggestokken, nu lager geplaatst, steken niet meer boven de gevel uit. Op de begane grond is de oude driedeling geheel verdwenen door de doorlopende moderne winkelpui. Bij de uitvoering van dit definitieve ontwerp werden de oude kroonlijsten weggebroken, waardoor nr. 36 west van zijn fraaie sierdelen uit 1863 werd beroofd. De drie gevels kregen een uniforme bepleistering. (afb. 4).

De nu verhoogde gevel onttrok de oude daken aan het zicht. Deze bleven bij de eerste verbouwingsfase intact, maar bij een herziening van de inwendige verbouwingsplannen besloot men alle oude balklagen en bekappingen te verwijderen. Tot de jongste verbouwing is er slechts weinig aan de gevel veranderd. In het jaar 1965 werd tegen de onderpui een betimmering voor neonreclame aangebracht. Bij de recente verbouwing is de gevel er niet lelijker op geworden. Ten behoeve van de nieuwe zaak van Albert Heijn is er een hardstenen pui aangebracht waarbij de betimmering van 1965 werd gehandhaafd. In de bovengevel maakte het weinig fraaie middenvenster plaats voor 3 ramen, aangepast aan het formaat van de naastliggende vensters. Ook in het blinde muurvlak erboven werden drie soortgelijke vensters aangebracht. De ontwerper van deze laatste en met zorg uitgevoerde verbouwing was de heer J. H. van Rooij van de aannemersfirma Jurriëns. (afb. 5).

P. J. E. Luykx

1) Het Bouwbedrijf 1930, p. 195; Rotterdamsch Nieuwsblad 30 januari 1952

Het verbouwingsontwerp voor de gevel, 1980. (Afb. 5).